

FÖRSVARsutskottets utlåtande 4/2011 rd

Regeringens proposition till riksdagen om stats- budgeten för 2012

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 13 oktober 2011 en proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2012 (RP 59/2011 rd) till finansutskottet för beredning.

Enligt 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning har försvarsutskottet beslutat lämna utlåtande om budgetpropositionen till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- kanslichef Arto Rätty, handelsråd Arto Koski och ekonomidirektör Timo Norbäck, försvarsministeriet

- planeringschef vid huvudstaben, flottilj-amiral Kari Takanen, huvudstaben
- verkställande direktör Heikki Allonen, Patria Abp
- chef Päivi Niemi-Laine, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf
- ombudsman Mikko Äikäs, Löntagarorganisationen Pardia rf
- JUKO rf:s ordförande för försvars- och gränsavdelning Harri Westerlund, Officersförbundet rf
- utbildningschef Eino Simonen, Finlands Transport och Logistik SKAL rf
- generalsekreterare Tuija Karanko, Suomen Puolustus- ja ilmailuteollisuusyhdistys ry (PIA ry).

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Försvarsutskottet konstaterar att 2010 kommer att vara ett år som präglas av att försvarsmaktens verksamhet och strukturer ses över. Utgångspunkten är att försvarsmaktens nuvarande uppgifter består, att en fungerande allmän värnplikt tryggas och att försvarsprinciperna utvecklas utifrån principen om territoriellt försvar. Avsikten är att genom reformen skapa en balanserad helhet för krig och fred som beaktar de krav

som 2020-talet kommer att ställa. Reformen är nödvändig för att tillräckliga resurser ska kunna inriktas på att upprätthålla och utveckla försvarsförmågan.

Utskottet anser att vi lever i en omvärld som gör det möjligt att verkställa reformen inom försvarsmakten under ramperioden 2012—2015. Under de senaste decennierna har sannolikheten för att det ska uppkomma konflikter mellan stater minskat i Europa och säkerhetsutvecklingen i nordeuropa har varit stabil. Utskottet framhåller att den nya strukturen och de nya verksam-

hetsformerna inom försvarsmakten för krig och fred måste kunna tas i bruk fullt ut från början av 2016.

Försvarsresurserna 2012

Regeringen föreslår ett anslag på 2 853 miljoner euro för försvarsministeriets förvaltningsområde, alltså 3 miljoner mindre än i 2011 års ordinarie budget. Det minskade anslaget beror på utgiftsminskningarna enligt regeringsprogrammet som inalles uppgår till 46 miljoner euro inklusive förvaltningsområdets andel av de allmänna besparingarna inom statsförvaltningen. På grund av försenade leveranser har till 2011 överförts beställningsfullmakters utbetalningsanslag till 2012 till ett belopp om 49 miljoner euro.

Anslagsnivån i budgetpropositionen plus de utgiftsminskningar som avses i regeringsprogrammet kräver omedelbara anpassningsåtgärder och nivån på försvarsmaktens verksamhet måste därför sänkas. Utskottet framhåller att sparåtgärderna har genomslag också utanför försvarsmakten och i synnerhet med avseende på försvarsindustrin. Försvarsmakten är en betydelsefull aktör och resurs i det finländska samhället bland annat genom sina handräcknings- och utbildningsuppdrag. Enligt utredning till utskottet utbildar försvarsmakten årligen ca 3 700 chaufförer med yrkesexamen för marknaden, där det årliga behovet av nya chaufförer är ca 4 000. Om denna utbildning läggs på is har det negativa konsekvenser för tillgången på yrkesfolk i transportbranschen.

Regeringen föreslår ett anslag på 1 712 miljoner euro för försvarsministeriets förvaltningsområde, alltså 14 miljoner mer än i 2011 års ordinarie budget. Ökningen beror på avtalsenliga justeringar av lönerna och av kalkylerade justeringar av kostnadsnivån. Det föreslås att försvarsmaktens bespisningsservice bolagiseras från och med 1.1.2012. Försvarsmaktens servicecentral för bespisning ska, med personal undantaget de som behövs för att sköta den bespisningsservice som kvarstår inom försvarsmakten, överföras till det nya aktiebolaget. Den personal som överförs uppgår till sammanlagt ca 560 personer.

Regeringen föreslår ett anslag på 712 miljoner euro för anskaffning av försvarsmateriel, alltså 26 miljoner mindre än i 2011 års ordinarie budget. Anslagsminskningarna beror nästan helt på sparmålen i regeringsprogrammet. Anskaffningarnas relativa andel är alltså tillfredsställande men läget ser värre ut under ramperioden 2012—2015.

Försvarsmaktens uppgift är att försvara Finland militärt, stödja andra myndigheter och delta i internationell militär krishantering. Av dessa är den viktigaste uppgiften att försvara Finland militärt. Regeringen föreslår ett anslag på 67 miljoner euro för materiel- och förvaltningsutgifter för militär krishantering, vilket är 7 miljoner mer än i 2011 års ordinarie budget. Anslagsökningen beror i huvudsak på ett ökat anslag för beredskap. Utskottet anser att ökningen till denna del kan motiveras. För utrikesministeriets förvaltningsområde föreslås det ca 56 miljoner euro för materiel- och förvaltningsutgifter för militär krishantering. Den tänkta styrkan 2012 för militära krishanteringsoperationer kommer att vara ca 500 soldater, av vilka högst 195 i Afghanistan och ca 200 i en operation i Libanon, som för närvarande planeras.

Internationellt nätverkande har redan länge varit ett av de viktigaste sätten att upprätthålla Finlands försvarsförmåga. Under de kommande åren blir detta allt viktigare. Ett syfte med såväl multilateralt som bilateralt samarbetet med EU, Nato och de nordiska länderna är kostnadseffektivitet och att säkerställa resurser för bättre prestationsförmåga. Det internationella samarbetet på försvarsområdet bidrar också till bättre internationell säkerhet.

Enligt utskottet har den finländska försvarsindustrin en viktig roll i det internationella närverkanet. Utifrån utredning vill utskottet understyrka att försvarsmaktsreformen och besparingarna inom försvarsmakten har en direkt effekt på den inhemska försvarsindustrin. Under de närmaste åren finns inga stora enskilda anskaffningar på agendan där den inhemska industrin skulle kunna bli en viktig aktör. Dessutom ändras lagstiftningen om försvars- och säkerhetsupphand-

ling från början av 2012 när ett direktiv (2009/81/EG) genomförs.

Försvarsutskottet anser att det finns risk för att besparingarna när det gäller materielanskaffningar 2012 och under ramperioden 2012—2015 leder till att en del av personalnedskärningarna vid försvarsreformen drabbar den nationella försvarsindustrin när anskaffningar och servicebehov minskar. Anslagsminskningen drar också ner på den teknologiska- och produktutvecklingen inom industrin på ett sätt som kan kringskära försvarsindustrins verksamhetsmöjligheter. Försvarsutskottet anser att samarbetsmekanismerna i förhållande till industrin blir extra viktiga med tanke på försörjningstryggheten och systemkompetensen. Det är helt nödvändigt att den inhemska industrins deltagande i framtida upp-

handlingar genomförs med utnyttjande av samarbetsmekanismerna, menar utskottet.

Målet med försvarsreformen är att den nya strukturen och de nya verksamhetsformerna inom försvarsmakten tas i bruk fullt ut från början av 2016. Om man ser till det nationella försvarets trovärdighet, påpekar utskottet, är det nödvändigt att reformen genomförs med iakttagandet av principen att ungefär en tredjedel av försvarsbudgeten läggs på materielanskaffningar, personalkostnader respektive verksamhet.

Utlåtande

Finansutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 10 november 2011

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jussi Niinistö /saf
vordf. Seppo Kääriäinen /cent
medl. Thomas Blomqvist /sv
Pekka Haavisto /gröna (delvis)
Timo Heinonen /saml
Esko Kurvinen /saml
Pentti Oinonen /saf
Eero Reijonen /cent

Mikko Savola /cent
Ismo Soukola /saf
Eero Suutari /saml
Pauliina Viitamies /sd
Sofia Vikman /saml
Tuula Väättäinen /sd
Jyrki Yrttiaho /vg
ers. Jukka Kärnä /sd.

Sekreterare var

utskottsråd O-P Jalonen.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Försvarsutskottet konstaterar i sitt utlåtande att nästa år kommer att vara ett år då försvarsmaktens verksamhet och strukturer ses över. Utgångspunkten är att försvarsmaktens nuvarande uppgifter består, att en fungerande allmän värnplikt tryggas och att försvarsprinciperna utvecklas utifrån det territoriella försvaret. Men utskottet borde ha gjort större nummer av att den anslagsminskning på 46 miljoner euro som följer av regeringsprogrammet och kommer till uttryck i budgetpropositionen är ett hot mot dessa utgångspunkter.

Det sparkrav som regeringen har riktat mot försvarsförvaltningen 2012 är nämligen bara början. Takten kommer att bli allt hårdare. I den avvikande mening till försvarsutskottets utlåtande med anledning av finansramarna 2012—2015 konstaterade vi att regeringens sparkrav på försvarsförvaltningen i kombination med en omfattande reform av försvarsmakten är oskäligen. Inget annat förvaltningsområde drabbas av så här oproportionellt stora sparåtgärder.

Vi oroar oss för att regeringen genom sina radikala och felriktade åtgärder oåterkalleligt och redan inom en nära framtid urholkar vår försvarskapacitet som bygger på allmän värnplikt, och därmed äventyrar våra möjligheter att upprätthålla ett självständigt och trovärdigt försvar inom hela rikets territorium. Genom sina åtgärder undergräver regeringen våra försvarspolitiska riktlinjer och principen om territorialförsvar.

Åtgärder som att skjuta fram materialupphandlingen för framför allt de territoriella styrkorna, skära duktigt i antalet dygn i terrängen för beväringar och dra in repövningarna för reservister under ramperioden kommer att betyda att de krigstida styrkornas prestationskapacitet försvagas med effekter långt in i framtiden. Situationen är ohållbar, särskilt som regeringen sam-

tidigt driver på att Finland ska ansluta sig till Otawakonventionen som förbjuder infanteriminor.

Också garnisonernas öde tyder på att man stegvis tänker avveckla hela försvaret. I sitt utlåtande tar utskottet inte ställning till om garnisoner ska bevaras eller inte, för att inte tala om vilken viktig roll de spelar för försvarsviljan och vår försvarslösning.

Vi tycker inte det är klokt att höja anslaget för militär krishantering med föreslagna 7 miljoner euro i det rådande ekonomiska läget samtidigt som anslagen för det egna landets försvar minskar drastiskt. Åtgärderna måste vara proportionerliga. Försvarets lagfästa uppgift är ju ändå att försvara Finland militärt. Det måste vara möjligt att granska också den internationella verksamheten i ett läge där statsfinanserna är hårt pressade.

Avvikande mening

Vi föreslår följaktligen

att försvarsutskottet i sitt utlåtande föreslår att finansutskottet lägger till ett anslag på 46 miljoner euro för att återta den föreslagna nedskärningen av försvarets omkostnader, vilket skulle säkerställa att försvarsmaktens strukturförändringar inte leder till exempelvis okontrollerad nedläggning av garnisoner och där den dagliga försvarsverksamheten, såsom antalet dygn i terrängen för beväringar, repövningar för reservister, flygtimmar inom luftstridskrafterna och fartygsdygn inom marinen bibehålls på en skälig nivå 2012

och att finansutskottet i övrigt beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 10 november 2011

Jussi Niinistö /saf
Pentti Oinonen /saf
Ismo Soukola /saf

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Budgetramen 2012—2015, budgetpropositionen för 2012 och sparåtgärderna inom försvarsmakten hänger ihop. Med tanke på balanseringen av statsfinanserna är skäliga besparingar inom försvarsförvaltningen motiverade.

Men den panikbromsning som regeringen nu föreslår för försvarsmakten innebär en risktagning för det militära försvaret av Finland, vilket också försvarsmaktens kommendör Ari Puheloinen har påpekat

Utskottet har konstaterat att nedskärningarna i terrängdyggen, flygtimmarna, fartygsdyggen

och repövningsdyggen på lång sikt försämrar försvarsmaktens prestationsförmåga.

Centerns riksdagsgrupp uppmärksammar dessutom att nedskärningarna när det gäller materielanskaffning i hög grad försvårar utrustandet av de territoriella trupperna och därmed trovärdigheten av det territoriella försvaret långt in i framtiden.

Avvikande mening

Vi anför följaktligen

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 10 november 2011

Seppo Kääriäinen /cent

Eero Reijonen /cent

Mikko Savola /cent

AVVIKANDE MENING 3

Motivering

Försvarsministeriets förvaltningsområde föreslås få totalt 2 853 miljoner euro i anslag. Det är 3 miljoner euro mindre än i 2011 års ordinarie budget. Den anslagsminskning som följer av regeringsprogrammet är totalt 46 miljoner euro. Anslagsnivån kräver omedelbara anpassningsåtgärder och nivån på försvarsmaktens verksamhet måste därför sänkas. Sparobjekten måste hittas i samband med strukturförändringen inom försvarsmakten under ramperioden 2012—2015.

De nedskärningar som regeringen föreslår kommer att leda till att försvarskapaciteten klart försämras under 2012, att garnisoner läggs ner, repövningar slopas och personalen decimeras genom uppsägningar. Dessutom kommer vissa civilfunktioner såsom bespisningsverksamheten att säljas ut och bolagiseras.

Upphandling av försvarsmateriel

Nedskärningarna inriktas på omkostnaderna samtidigt som nivån på upphandling av försvarsmateriel fortfarande är hög, 712 miljoner euro. Nu håller det på att besannas som hävdades i vänsterns och socialdemokraternas riksdagsgrupps gemensamma avvikande mening till 2011 års utlåtande: "Om försvarsanslagen binds upp vid långvariga och överdimensionerade upprustningsprogram, kan det redan under nästa valperiod betyda nedskärningar i försvarsmaktens övriga utgifter och resultera i förslag att lägga ner garnisoner."

Regeringen föreslår att beredningen av upphandlingsplanen för robotar med lång räckvidd för Hornet-jaktplan ska fortsätta 2012. Om planen utrustas med attackkapacitet ändras deras ursprungliga ändamål, alltså spaning och avvärjning. Att Hornetarna ska utrustas med attackbeväpning ingår också i samarbetsprojekten inom Finlands och Natos partnerskapsprogram. Det är sannolikt att Hornet-jaktplanen med den nya beväpningen är tänkta att användas också i interna-

tionella operationer som leds av Nato i framtiden.

Eftersom utsikterna för den finländska ekonomin blir allt dystrare och försvarsbudgeten utsätts för sparkrav är det motiverat att avstå från att upphandla det dyra vapensystemet för Hornet-jaktplanen

Vi föreslår

att i programmet för utveckling av försvarsmaktens gemensamma insatser styrks upphandlingen av robotar med lång räckvidd för Hornet-jaktplanen och att de tekniska förberedelser som ansluter sig till upphandlingen avbryts (moment 27.10.18 i 2012 års budgetproposition).

Militär krishantering

Regeringen föreslår minskade anslag för det militära försvaret av Finland och för basal utbildning av värnpliktsarmén samtidigt som anslagen för internationell krishantering höjs. Anslagen för krishantering inom försvarsministeriets förvaltningsområdet stiger till 67 miljoner euro och tillsammans med motsvarande anslag inom utrikesministeriets förvaltningsområde stiger hela satsningen till 121 miljoner euro. Enbart deltagandet i ISAF-operationen i Afghanistan kostar finska staten över 40 miljoner euro. Säkerhetsläget i Afghanistan har försämrats ytterligare. De förväntningar man ställde på i ISAF-operationen har kommit på skam. Operationen har ändrat karaktär och Finland har blivit part i konflikten. Nyhetsbyråerna rapporterar nästan dagligen om nya civila offer som Förenta staternas och Natos styrkor hela tiden orsakar med sin upprepade, slumpmässiga och oproportionerliga användning av militära maktmedel. Med nya civila offer ökar folkets vrede mot de utländska truppena ännu mer. Vänstergruppens riksdagsgrupp anser att Finlands nuvarande militära ope-

ration i Afghanistan måste omvandlas till en civil operation som stöder landets återuppbyggnad. Afghanistan behöver fler skolor och vårdcentraler, inte mer vapen eller utländska trupper. Här kan frivilligorganisationerna göra en betydande insats. Vi föreslår alltså

att regeringen vidtar åtgärder för att snabbt hemförlova soldaterna från Afghanistan och omvandla de finländska insatserna till en civil operation som stödjer återuppbyggnaden.

Bolagiseringen av försvarsmaktens bespisningsservice

Regeringen föreslår att försvarsmaktens bespisningsservice bolagiseras från början av 2012. Förslaget motiveras inte med ordentliga kost-

nadsjämförelser mellan servicecentralens egen produktion och bolagsalternativet. Man försöker göra inbesparingar genom att försämra personalen anställningsvillkor och genom uppsägningar efter viss tid. I samband med bolagiseringen sänks lönerna med hela 30 procent. Lagförslaget bryter också mot likabehandlingen av arbetstagare och oavsett kön. Vi föreslår att

planerna på bolagisering av Försvarsmaktens servicecentral för bespisning slopas.

Avvikande mening

Jag föreslår alltså

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 10 november 2011

Jyrki Yrttiaho /vg